

octubre 1982

SERRAD'OR

UNA AVENTURA:
TRADUIR L'"ULISSES"

Joaquim Mallafre

ANTONI DE MARTÍ I FRANQUÈS,
UN CATALÀ DE LA IL·LUSTRACIÓ

Santiago Riera i Tuèbols

CONFLICTE
A LA FRANJA DE PONENT

Martí Garcia-Ripoll

passar el dia,
empènyer
l'any

ara m'agradaria escriure...

Ara —un 15 de setembre— m'agradaria escriure aquest article sobre política. Com que hi ha unes eleccions imminents per al Parlament espanyol, la temptació és tan clara, tan suggestiva, que jo, almenys, no sabria resistir-m'hi. I com que no sé resistir-m'hi, diré algunes impertinències, que ja procuraré que siguin suaus, però que no puc aguantar-me de dir-les. M'avanço a insinuar que les diré com a valencià. O sigui: com un català més del País Valencià. És una posició incòmoda, i ja ho sé: fa moltíssims anys que ho sé. Ho és de cara al nord de l'Ebre i ho és de cara al sud d'aquest riu merament simbòlic. Entre els valencians «desnacionalitzats», jo, i els qui pensen com jo, som, naturalment, «catalanistes», i tota la fauna nacionalista espanyola, de dreta o d'esquerra, empra aquesta designació com un dicteri. Al País Valencià, tots els partits parlamentaris —i alguns d'extraparlamentaris— són «nacionalistes», i tant! Nacionalistes espanyols: el PC, el PSOE, i la cua més reaccionària... Des del punt de vista del Principat, i sobretot de Barcelona, ¿què som? Quan unes mòdiques multituds s'han manifestat l'11 de Setembre amb l'eslògan de «Som una nació!», ¿què pensaven dels valencians, dels insulars, dels rossellonesos?

¿Som o no la mateixa «nació»? I de seguida es desencadena un doll de preguntes: ¿i què és una «nació»? ¿i què vol dir això de «nacionalitat»? ¿i quines conclusions n'hem de traure?... La literatura sobre el tema, posterior al senyor Prat, és escassa i poc consistent, i la del senyor Prat també era poc consistent. De fet, i per pura exigència dels fets, la Catalunya de les quatre províncies s'afirma com a «nació». Caldria mirar-s'ho bé; en la majoria dels casos només és «regionalisme». Ho podeu comprovar llegint l'Almirall o llegint Cambó. Ni el País Valencià ni les Illes, ni menys encara la Catalunya-Nord, no entren en els seus càlculs. I és ben comprensible. En aquests territoris perifèrics, el grau de «consciència nacional» catalana ha estat ben poca cosa. Ben mirat, el «catalanisme»

tradicional amb prou feines arribava —i arriba— a Tortosa, i a certes comarques de la província de Lleida és més aviat flàccid i descolorit. És la vida. O és la història. La societat, vaja. El «Som una nació!», si filem prim, no passa de ser «regionalisme», mentre no abraçi la completa «formació històrica» a què alludeix.

I que consti que això de la «formació històrica», un subproducte teòric dels marxians vergonyants, no m'acaba d'agradar. Però «¡vale!», que diria el professor Lluch, de la LOAPA. El problema és «què és una nació»? ¿Només la «consciència de nació»? Una «classe» ¿és només una «consciència de classe»? Jo no diré que sí ni que no. No sóc especialista en la matèria. Si el proletariat dels Estats Units, poso per cas, no té «consciència de classe» (i no en té), ¿per això deixa de ser «proletariat»? És clar que jo sóc una mica tossut en les meves lectures, i penso encara en el «Manifest». El «Manifest» és un paper gloriósament perfecte, però inaplicable, com a explicació, als USA. Als USA, llevat de quatre gats, tothom és de dretes: negres i xicanos inclosos. ¿Potser per allò que assegurava un dels directius del Pla Marshall: «L'antidot del comunisme és la prosperitat»? Jo no diria que no: la «prosperitat» (quan n'hi havia i on n'hi havia) és també una «ideologia». Mai no hi ha hagut, a través de la història, cap «prosperitat» que no hagi produït una «ideologia» favorable a la classe dominant. I la «prosperitat» sempre és relativa.

Torno al meu tema: ¿què és una «nació»? Recordo vagament una frase de l'Ors castellà: «Ni el Papa, ni Paul Valéry ni usted ni yo sabemos qué es una nación...» A Madrid sí que diuen que ho saben, per la identificació nació = Estat. Com a París. I la cosa ve de lluny. Però, ¿i com no evocar aquella broma de don Eugeni respecte al Congo? En un trosset del *Glosari*, l'Ors es burlava dels colonialistes belgues que ràpidament parlaven de la «Mare Pàtria», i no feia ni nou mesos que els territoris

africans havien estat incorporats a Brusselles. Xènius venia a dir: «Home!, espe-reu-vos el període normal de la gestació!» I això ens duria a divagar sobre la *négritude*: del postis colonial francès, i dels horribles versets de Senghor. Què és una «nació»? Insisteixo. A banda de la diversitat d'accepcions que, en els papers històrics, té el terme «nació», ¿què pot ser una «nació» ara? I parlo d'una «nació» antagònica a l'Estat que la inclou. Potser el concepte de «nació» de Stalin —que era idèntic al de Prat de la Riba, per cert— ja no resulta vàlid. Sigui com sigui, la «nació» és una figura sociològica que reclama una teoria especial, a la qual són insensibles la majoria dels doctrinaris que en parlen.

Tota la «sociologia» nord-americana, i la imaginàriament esquerrana i tot, no entendre mai la problemàtica de les «minories» europees. Un ianquí té clavat en el cap que hi ha, allà on viu, molts «estats», però una sola «nació», sense que l'una cosa i l'altra siguin incompatibles. A Europa, dins un «estat», les «nacions» són diferents: són «nacions» antiqüíssimes. Colonials també, però antiqüíssimes. Amèrica, de nord a sud, és tota una altra aventura. O unes altres «formacions socials», a base d'exterminar pells-roges i d'importar negres. Una «nació» com la catalana, que s'estatueix entre el segle X i el segle XIII, i que després es dispersa, per testaments reials i per interessos feudals, és massa complicada per a ser commemorada l'11 de Setembre. De Salses a Guardamar, i de Fraga a Maó, tothom és català, i molts no saben que ho són. La majoria. I no saber que ho són, ¿vol dir que no ho són? La pregunta és delicada. ¿Quants catalans del Principat se senten primer espanyols? I si això passa a la Catalunya estricta, ¿què volem que passi a les Illes, al País Valencià, a la Catalunya «francesa»?... «Som una nació»? Quins i quants? I no oblidem aquella pintada —amb quitrà— de la guerra d'Espanya, en un raval de Barcelona, que deia: «¡Viva Cataluña sin catalanes!» «Som una nació»? Parlem-ne. —JOAN FUSTER.

GELATINA MARTIGNOLE ... aliment poderós fet de carn
i de gallina (sense greix)